



Kőközi-szoros



Szentgyörgyi katolikus kápolna

Mindenekelőtt szeretném elmondani azt, hogy az örökös pusztítások, felperzselések, konfliktusok, mostoha viszonyok ellenére az itteni égtájak alatt egy olyan érdekes, színes és színvonalas kultúra alakult ki, amely azt jelzi, hogy szászok és cigányok, románok és örmények, szlávok és székelyek, zsidók és magyarok képesek voltak megtalálni az utat az egyetemes európai műveltséghez úgy, hogy közben saját karakterüket, szellemi önállóságukat is megőrizték.

„Erdély szellemi arca egyszerre és együtt nyugat-európai, valamint sajátosan keleti, transzilvániai. Heroizmusa nem csak szakadatlan védharcaiban, hanem kultúrateremtő igényében is megnyilatkozott. Emlékei, szellemi értékei megtizedeltettek, de műemlékei töredékeikben is gazdag és hatalmas kultúráról üzennek a mai érdeklődőnek.” (Ódon Erdély – Művelődéstörténeti tanulmányok, [Magyar Hírmondó], Magvető Könyvkiadó.)

Ha a történetét vesszük ennek a világrész-

CSÉCS MÁRTON LŐRINC TÜNDÉRKERT ÉS LAKÓI

nek, akkor el kell mondani, hogy Erdély története több nép története, amely hosszú évszázadokon át élt egymás mellett.

A hatalommal rendelkező népek mindegyike számára fontos e terület múltja. Volt idő, amikor a magyar állami élet és a magyar kultúra utolsó mentsvára volt a hajdani országrészből lett fejedelemség. Mára már a románok is itt keresik népük bölcsőjét, hiszen itt nyomtatták

az első román nyelvű könyvet, itt született a mai román nemzettudat.

Az erdélyi németek (szászok) saját népük legkeletibb előőrseként éltek egy tőlük merőben különböző világban, amelynek nagyon sokat átadtak a nyugati életmód eredményeiből, s amelytől maguk is sokat tanultak, kialakítva egyéni kultúrájukat. (Lásd: Erdély rövid története, Akadémiai Kiadó)



Gyergyószentmiklós,
örmény katolikus templom



Szent Miklós-templom Gyergyószentmiklóson



Énlaka, unitárius templom



Négyszáz éves hársfa
a templomkertben, Énlaka

A szerepüket megőrző, vagy hivatásukban átalakult zsinagógák, a hozzájuk kapcsolt egyedi temetők erős zsidó kultúráról tanúskodnak. Szamosújvár, Gyergyószentmiklós és a többi, kereskedelemben hajdanán izmos város öröme; a zenében, bádogos- és eltakarító munkában szinte mindenütt elől járó cigányság jelenléte; a vallásos nézeteik miatt elűzött, s itt menedéket találó habánok és unitárius lengyelek befogadása mind azt igazolja, hogy egy élni és fejlődni akaró makroközösségben, egy élni akaró kis országban mindenkinek helye van, aki jó szándékkal bír. Erdély bizonyítéka annak, hogy a másság – ha nyújtani akar és a föld észszerű törvényeit megtartja – nem jelent hátrányt, hanem inkább gazdagságot és életképebb, több síkon zajló kiteljesedést.

Tagadhatatlan, hogy az évszázados együttélés a megértés mellett ellentéteket is szült. Ellentéteket, melyeknek egy részét már feloldotta az idő, és ellentéteket, melyeket mind a mai napig táplál a valódi vagy elképzelt történelem,

melyeket a nézeteltérés és a tudatlanság olykor fel tud erősíteni egészen a gyűlöletig.

De bonyolult összetettsége ellenére Erdély az a világrész, ahol a tolerancia nemcsak fogalom, hanem életforma is. És ennek igazolására elég, ha megemlítem a Tordán már 1568-ban törvénybe iktatott, mindmáig élő vallásszabadsági jogokat:

„Urunk őfelsége miképpen ennek előtte való gyűlésibe országával közönséggel az religio dolgáról végezött, azonképpen mostan és ez jelen való gyűlésébe azont erősíti, tudniillik, hogy midőn helyökön a prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, kiki az ő értelme szerint, és az község ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ü lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő néki tetszik. Ezért pedig senki az superintendensök közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől, az elébbi constitutiók szerint,

és nem engedtetik ezt senkinek, hogy senkit fogsággal, avagy helyéből való priválással fenyőgessön az tanításáért, mert a hit Istennek ajándéka, ez hallásból lészön, mely hallás Istennek ígéje által vagyon.” (A tordai országgyűlés határozata 1568-ban)

Erdélyben a hit is olyan, mint ősszel az erdő. Szépsége és előkészülete a nehezebb időkre akkor van, hogyha képes száz meg száz színben pompázni.

Napjainkban, mikor az egyes ember és a közösség jogainak, értékeinek, természeti adottságainak, jövőjének biztosítása az egy kaptafásodó civilizált világban kérdésessé vált, nem árt, ha egy kicsit felhívjuk a figyelmet egy olyan régióra, ahol a több évszázados együttélés jó példája még a kritikus számára is tetten érhető. Jó, ha beszélünk időnként olyan helyekről, hol jövőt még emberi léptékkal álmodnak a múlt emlékképeiből, hol a méltányosság a maga egyszerűségében még jelen van, ha széles optikával figyel az ember. ♡



1



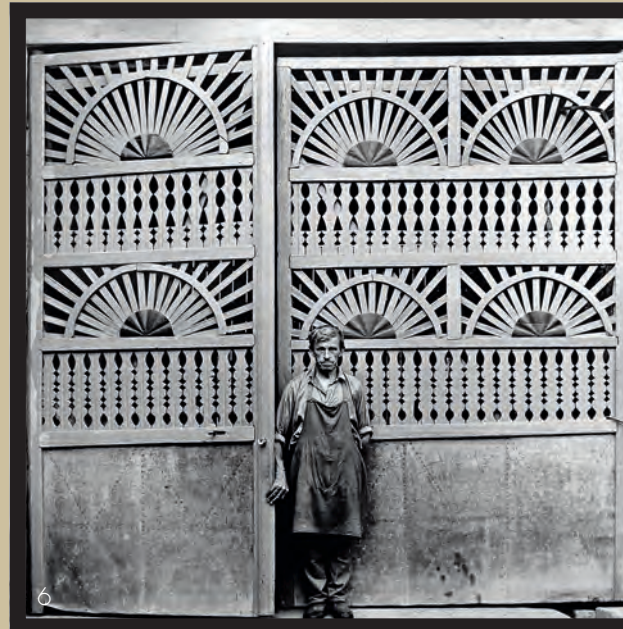
2



3



4



6



5

1. Kászonfeltíz, a faluvégén Ibolya néni
2. Ünnepep Kalotaszentkirályon
3. Rózsa néni csűrjében
4. Kesicekészítő, Gyimesfelsőlók
5. Rózsa néni
6. Csűrkapu előtt, Köröstárkány



- 7. Szócs Ferenc,
Torockószentgyörgy
- 8. Raduly János,
Kászonfeltíz
- 9. Készül a rongyszőnyeg,
Kászonimpér
- 10. Torockó
- 11. Bagyula János,
Torockószentgyörgy
- 12. Rózsa néni és János,
Kászonaltíz

